

Наталія Лощинська,
канд. філол. наук, доц.,
мол. наук. співроб.,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Україна, Київ

«ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ»: ЖУРНАЛЬНІ ПУБЛІКАЦІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ВІДРОДЖЕННЯ 20-х рр. В УКРАЇНІ

20-ті роки ХХ ст. становлять складний, суперечливий, не достатньо досліджений період у житті України в цілому та в історії нашої літератури. Це були перші роки відбудовчого періоду, роки нової економічної політики, одним з активів якої був дозвіл у листопаді 1921 року роботи приватних видавництв. Цей час був визначальним у становленні українського літературного й мистецтвознавчого журналу. У 1920 році з'явилося близько 136 нових журналів, у 1923 – більше 250. Багатоплановість світоглядна, розмаїття стилів, жанрів, тем, плюралістичний шлях розвитку визначає діяльність журналу «Червоний шлях» у 20-ті рр. На основі встановлення мети і завдань його функціонування, вивчення матеріалів можна виявити об'єктивні закономірності розвитку літератури і літературознавства того часу і спроектувати їх вплив на сучасність.

Ключові слова: літературно-мистецька періодика, доба відродження, журнал, літературознавча славістика, історичний процес.

Журнали 20–30-х рр., такі як «Глобус», «Життя й революція», «Шляхи мистецтва», «Книгар», «Плуг», «Гарт» та інші становлять вагомому складову частину історії української радянської літератури. Успадкувавши кращі традиції старшого «журнального покоління», до якого належать «Літературно-науковий вісник», «Киевская старина», «Правда», «Жите і слово», вони разом з тим стали представниками новаторських пошуків, сміливих експериментів в області тематики, стилів, напрямів. У перших радянських журналах активно розвивалась поезія, зароджувалась проза і драматургія.

Одним із найпопулярніших видань того часу був часопис «Червоний шлях», про який В. Півторадні сказав: «З виникненням «Червоного шляху», котрий об'єднав і групових, і позагрупових письменників, у розвитку радянської літератури розпочався новий, вищий етап» [1].

Двадцять років є визначальними для всього подальшого процесу розвитку української літератури. У цей час закладались основні його тенденції. «Витоки наших уроків і досвід літератури радянського періоду – у двадцятих роках... У прозі, поезії, драматургії, критиці того часу багато що виникло й розвинулось уперше в нашій літературі» [2, с. 13]. Своєрідність цього періоду, як і радянської літератури в цілому, полягає в тому, що реальні закони літературного розвитку постійно деформувались політичним ідеологічним пресом, хоч сила тиску, його напрям і форми змінювались. У 20-ті зародилось дві головні тенденції, взаємодія яких визначила лінію розвитку літератури на довгі роки: співіснування естетичних, творчих законів літературного поступу з політичним тиском, спрямованим на нього.

Мета статті полягає в тому, щоб на підставі джерелознавчого аналізу видання з'ясувати особливості функціонування «Червоного шляху» в умовах українізації; розкрити тематичні напрямки публікацій, зокрема роль і місце літературознавчої славістики у контексті часу; показати первісну мету його створення.

Чи не найзначніший внесок в осмислення літератури 20-х рр. зробив на той час О. І. Білецький розвідками «Про прозу взагалі і нашу прозу 1925 року» (1926), «Українська література пожовтневої доби» (1930), «Українська драматургія пожовтневої доби» (1929). По-своєму цікаві й новаторські думки є у статтях М. Доленга [4], А. Музички [5], Ф. Якубовського [9]. Особливу увагу слід звернути на унікальне для сучасного дослідника видання – хрестоматію А. Лейтеса і М. Яшека «Десять років української літератури» (1928), де зафіксовано всі імена й найголовніші документи бурхливого літературного життя 20-х.

Щодо стосується безпосередніх відомостей про «Червоний шлях», то зустрічаємо тільки фрагментарні дані у тогочасній періодиці: статтях М. Марковського [7], Є. Черняка [8], Ф. Якубовського [9], О. Дорошкевича [10], А. Хуторяна [11], О. Полторацького [12].

Опубліковані тут матеріали мають інформативний, оглядовий характер. Окремо слід згадати дослідників радянської періодики: М. Бернштейна, П. Федченка, І. Дорошенка, В. Півторадні. Відсутністю ідеологічного підтексту вирізняються діаспорні дослідження проблеми. Це книги А. Животка «Історія української преси», Д. Донцова «Дві літератури нашої доби», Ю. Шереха «Третя сторожа», М. Оглоблина-Глобенка «Історико-літературні статті».

Значно розширюють межі відомого про літературне відродження статті сучасних дослідників: В. Дончика, В. Мельника, В. Агеєвої, А. Кравченка у книзі «20-і роки: літературні дискусії, полеміки».

20-ті роки – це час, коли періодичні видання стояли на чолі літературного процесу. Вони старанно виявляли молоді сили, підтримували їх, оприлюднювали їх здобутки, стимулювали творчий пошук. Значна робота у цьому напрямі здійснена журналом «Червоний шлях» (1923–1936), який без перебільшення став визначним явищем в історії української культури. Він не належав до журналів вузького спрямування. Задуманий був як великий літературно-науковий та громадсько-політичний місячник, що має постійні відділи: 1) красного письменства; 2) науковий; 3) громадсько-політичний; 4) книжно-бібліографічний; 5) хроніки. Масовий журнал поширюється у найвіддаленіші куточки країни, куди «велика література» ще не доходить. Саме через це художній матеріал його бере на себе функцію виховання, оформлення художніх смаків масового читача.

Журнал з'являється в оптимальний для розвитку української літератури час – 1923 рік. Цим роком розпочався період, так званої активної українізації, що тривав до 1930. На користь нової політики становище повернуло у 1920, коли в КП(б)У влилося після саморозпуску близько 4 тис. боротьбистів. На X з'їзді РКП(б) сам Сталін санкціонував своїм авторитетом генсека нову політику в національній сфері. До послідовного проведення українізації КП(б)У приступила з травня 1923 р. Найважливішим законодавчим актом УРСР, який закріплював розпочатий курс, став декрет ВУЦВК і РНК «Про заходи забезпечення рівноправності мов і про допомогу розвитку української мови» від 1 серпня 1923 року.

Головна роль у створенні концепції українізації належала О. Шумському – члену оргбюро ЦК КП(б)У і одному з редакторів «Червоного шляху». Інтерес до двадцятих зумовлений тим, що в цей час українізація досягла найвищого свого розвитку, збігшись у часі з періодом українського відродження. Отже, створення журналу перебувало у тісному зв'язку з новою політикою і було її наслідком. У 1926 році журнал неодноразово був об'єктом для обговорення в ЦК КП(б)У. На червневому пленумі політбюро О. Шумський був виставлений у ролі звинуваченого, змушеного виправдовуватись і каятись. Активний противник українізації, старий більшовик Кипріян Кіркїж категорично заявив, що редагований О. Шумським журнал не вартий уваги, бо за цілий рік там видрукована лише одна стаття про ленінізм, та й то в жовтневі дні. У свою чергу Шумський налаштований рішуче. Він кидає звинувачення партії в ігноруванні проблем українського культурного життя: «Вже більше року йде дискусія про шляхи розвитку української літератури, а по суті цілого суспільного історичного процесу... Партія, що живе російською культурою й провадить своє внутрішнє життя в російській мові, стоїть осторонь і не бере участі в цьому процесі» [13].

Як і Гринько, він відверто заявляє, що більшість комуністів з прихованою іронією сприймають українізацію, чинячи їй глухий опір: «Спитаєм себе чесно: чи багато старих партійців вивчило за цей рік українську мову, познайомилось з історією України? Я щось жодного імені не можу назвати» [13].

Час появи «Червоного шляху» характеризувався значним естетичним плюралізмом і відносною свободою. Це був короткий проміжок часу, коли письменники, ще не закуті у рамки соцреалізму, мали змогу відносно вільно висловлювати свої думки. Криваві й голодні роки революційного терору і громадянської війни лишилися позаду. Насильства і репресії мирного часу чекали попереду. «Увесь характер суспільно-політичного життя з його революційним збуренням, масовістю публічних акцій, екзальтованістю цілих соціальних груп, пропагандистською галасливістю, шумовинням скороминучих гасел наклав свій карб і на культурну атмосферу та способи функціонування мистецьких сил» [14, с. 88]. На сторінках «Червоного шляху»

бурхливого розквіту зазнають різноманітні літературні напрями, що, на відміну від європейського літературного процесу, мирно співіснують в один і той же час: імпресіонізм (А. Любченко, М. Хвильовий), неоромантизм (Ю. Яновський, О. Влизько, В. Сосюра, А. Головка, В. Еллан-Блакитний), авангардизм (М. Семенко, Г. Шкурупій, В. Поліщук, І. Чернов-Малошийченко, Г. Коляда). Можна з певністю сказати, що партійну настанову дати літературу революції письменники трансформували і дали революцію в літературі. У 1919 це відчув В. Еллан, пишучи: «Було б неприродно, коли б соціалістична революція не принесла одночасно свіжого подуву вітру в царину культури духовної, зокрема не викликала б революцію в мистецтві» [15, с. 2].

Рік появи «Червоного шляху» був одним з найплідніших років національно-культурного відродження, що й досі вражає розмаїттям імен, жанрів, стилів, угруповань, тематики. Однак поняття українського ренесансу ніяк не обмежується кількісними показниками. Першою чергою, відродження виявилось у можливості всім і кожному реалізувати свої творчі здібності.

Концепція журналу була детально продумана вищими партійними колами, а вихід його – заздалегідь запланований. Перший секретар видання Ю. Озерський, запрошуючи до співпраці О. Досвітнього, писав у листі: «Журнал має характер літературно-художнього місячника, що своїм розміром наближався би «Красной нови». Це є здійснення того завдання, що вже давно поставили собі відповідні політичні кола» [16]. На думку Я. Дашкевича, нема підстав культурне відродження Радянської України середини 20-х – початку 30-х рр. вважати наслідком лише партійної апаратної українізації. Могутня революційна хвиля розкувала творчі можливості нації. Дерусифікація була не причиною, а навпаки, одним з результатів культурного розквіту всього українського» [17, с. 61]. Отже, формально журнал створювався з метою задоволення культурних потреб широких народних мас, а реально офіційні кола планували з його допомогою здійснити власні потреби – політичні.

Велика заслуга співробітників журналу полягає в тому, що досить швидко йому вдалося стати центром формування літературних смаків: згуртувати навколо себе письменників

досвідчених і початківців, представників еміграції та західноукраїнських земель. «За два роки свого існування «Червоний шлях» зміг не тільки концентрувати на своїх сторінках творчість визначних українських літераторів, але й стимулював цю творчість, у значній мірі викликав її до життя серед молодших і старших письменників. Ця організаційна роля «Червоного шляху» куди важливіша, ніж роля «Красной нови» [17, с. 2].

Потреби найвибагливішого читача задовольнялись журнальним розмаїттям. Він міг ознайомитись із творчістю «плужан» (С. Пилипенко, А. Панів, І. Сенченко, А. Головка), членів спілки пролетарських письменників «Гарт» (П. Тичина, М. Йогансен, І. Кулик, В. Сосюра, О. Досвітній), членів угруповання «Ланка» (Г. Косинка, В. Підмогильний, Б. Антоненко-Давидович, Є. Плужник, Т. Осьмачка), неокласиків (М. Рильський, М. Зеров, П. Филипович, М. Драй-Хмара), членів «Авангарду» (В. Поліщук, Л. Чернов-Малошийченко), футуристів (М. Семенко, Г. Шкурупій, О. Слісаренко).

Старше письменницьке покоління (С. Васильченко, П. Капельгородський, М. Чернявський, Г. Хоткевич, Х. Алчевська, Н. Романович-Ткаченко) брало участь у формуванні «обличчя» журналу разом з початківцями (С. Крижанівський, П. Усенко, О. Влизько, Т. Масенко). До співпраці були запрошені ті західноукраїнські письменники, котрі прихильно ставились до Радянської України (В. Стефаник, М. Черемшина, О. Кобилянська, А. Чайковський, Н. Кобринська, М. Козоріс); відомі майстри слова зі світовим іменем (Мартін Андерсен-Нексе, Зденек Неєдли, Ептон Сінклер); представники української еміграції лівих поглядів (І. Крушельницький, М. Ірчан, А. Павлюк). У листі до українців Канади П. Ладан закликав: «Ставайте співробітниками його. Пишіть про революційний рух і культурне життя нашого робітництва по той бік океану. Пишіть самі і вербуйте до писання кращих пролетарських письменників з других національностей» [18].

Більша частина публікацій іноземних письменників у «Червоному шляху» припадає на 20-ті роки. До них належать твори Георга Гайма, Ріхарда Демеля, Райнера Марії Рільке, Філіпа Супо, Артура Кестлера, Ліхтенштайна, Мартіна Нексе, Емілія

Верхарна, Джона Дос-Пассоса та ін. Як справедливо стверджують автори «Історії української літератури ХХ ст.», «українська художня культура в періоди свого піднесення функціонувала в загальноєвропейському контексті, була відкритою до світових духовних процесів. І її занепад завжди був пов'язаний зі штучною герметизацією, блокадою (через підпорядкування політиці зовнішнього імперського центру, відповідно – провінціалізацією), а відродження – із зусиллям прорвати цю блокаду, відновити різноспрямовані зв'язки та здатність одержувати і трансформувати світові імпульси» [14, с. 136].

Серед іноземних авторів чільне місце посідали представники слов'янських народів. Тим з них, хто входив до складу СРСР, звісно, віддавалась перевага. Спеціального розділу «Зарубіжна література» в журналі не було. Тексти подавались доволі спонтанно, не підпорядковуючись чіткому задуму. Їх можна розділити як за кількісними, так і за якісними показниками. За всі роки існування журналу у ньому було представлено: чотири болгарські автори (П. Аджаров, С. Лілянов, М. Марчевський, А. Тодоров), шість чеських (В. Ванчура, Я. Гашек, І. Ольбрахт, І. Волькер, Й. Гора, В. Незвал), п'ять білоруських (А. Александрович, М. Богданович, Я. Купала, І. Гурські, Л. Родзевич), вісім польських (Ю. Косовський, П. Маріон, Б. Ясинський, В. Броневський, Ю. Тувім, В. Вандурскі, А. Міцкевич, С. Станде). Закономірно найбільша частка припадає на російських письменників – 17 (Я. Кальницький, П. Постишев, С. Радугін, П. Северов, М. Тардов, О. Гатов, Я. Городской, М. Горький, С. Єсенін, А. Жаров, Н. Кручинін, А. Кушніров, Г. Літвак, В. Маяковський, Г. Петніков, А. Сурков, Н. Ушаков). Деякі дописувачі публікувались не один, а кілька разів (П. Северов, Я. Купала, М. Тардов, П. Маріон, Г. Петніков).

Звісно, це лише суха статистика, де кількість не переходить у якість. Перлинами слов'янських літератур можна вважати опубліковані в «Червоному шляху» поезії Я. Купали («Ти йдеш, старе село», «Завжди в майбутнє», «Нова осінь»), А. Міцкевича («До приятелів-москалів»), С. Єсеніна («Русь Радянська»), В. Маяковського («Про дрян», «На весь голос»); прозові твори Я. Гашека («Портрет цесаря Франца Йосипа», «Солідне підприємство», «Серед приятелів»). Є такі тексти, які досить умовно

можна вважати художніми. Скажімо, це оповідання П. Постишева «Талка», «Горе Марфи». Це той самий партійний функціонер, котрий керував хлібозаготівлями в Україні в 1933 р., перебуваючи на посаді другого секретаря ЦК КП(б)У. За завданням особисто Й. Сталіна Постишев розпочав шалене гоніння на так званих буржуазних націоналістів в особі М. Скрипника та інших діячів КП(б)У. Його твори – типові пролетарські агітки першого пореволюційного десятиліття.

Літературознавча славістика не настільки потужна як література, однак трапляються цікаві дослідження в галузі білоруського письменства (М. Горецький «Білоруська література», М. Клімкович «Квітне радянська література Білорусі», «Янка Купала», Л. Вороніч «Творча путь Цішки Гартного»), російського (В. Кузьмич «Максим Горький», Є. Перлін «М. Горький – пролетарський письменник», Б. Якубський «Творча еволюція М. Горького», Т. Ганжулевич «Н. А. Добролюбов», К. Буревій «Незахищена людська дитина» (про С. Єсеніна), Є. Перлін «Володимир Маяковський», Г. Доленго «Григорій Петніков», І. Поступальський «Григорій Петніков»). Поетам трьох слов'янських літератур присвячена стаття Є. Ненадкевича «Три великі поети слов'янства: Міцкевич, Пушкін, Шевченко перед пам'ятником Петра І».

У 30-ті рр. журнал зазнав і якісних, і кількісних змін. Більшу частину журнальної площі починають займати постанови, резолюції в галузі красного письменства, матеріали письменницьких з'їздів, виступи вождів та ідеологів, такі як: А. Хвиля «За творення великого мистецтва соціалістичної доби» (1932, 5–6, 79), К. Сторчак «За марксистсько-ленінську чистоту в літературі, проти ворожої контрабанди» (1932, 4, 93), статті С. Косіора, П. Постишева, М. Попова, С. Щупака, І. Кириленка, Г. Петровського.

Українська література 20-х рр. у своїй основній масі пройшла через літературно-художні журнали чи літературно-художні відділи численних галузевих двотижневиків. Дана стаття продемонструвала, що в контексті свого часу і літературного процесу «Червоний шлях» був одним з найдемократичніших видань і найвпливовішим організатором літературного руху, активним

формувань літературних смаків і літературної моди. Серед опублікованих творів було чимало сировини, яка не хотіла виплавлятися в порцеляну, але були і справжні художні цінності, що з журналу перейшли у велику літературу. Найбагатшим на художні відкриття був перший період роботи – 20-ті рр., коли «Червоний шлях» очолювали Г. Гринько, О. Шумський, В. Затонський. Тоді журнал мав великий резонанс не лише в Україні, а й далеко за її межами. Завдяки видавництву «Космос» часопис стає ефективною сполучною ланкою між українським і європейським літературним процесом. Особливо активними були контакти з європейським та американським пролетарським і «лівим» рухом. Журнал здобув собі велику популярність серед емігрантських кіл Канади, Сполучених Штатів Америки, Німеччини. До редакції надходили численні статті з американської, канадської діаспори, Західної України, деяких країн Європи.

«Червоний шлях» належить до тих періодичних видань, які сприяли розвитку української культури у період її відродження і внесли гідний внесок у скарбницю національної культури.

Список використаних джерел

1. *Півторадні В. І.* Українська література перших років революції / В. І. Півторадні. – Київ: Рад. школа, 1968. – 158 с.
2. Двадцять років: літературні дискусії, полеміки. – Київ: Дніпро, 1991. – 364 с.
3. Червоний шлях (1923–1936). При посиланні в тексті вказуємо в дужках рік, номер, сторінку.
4. *Доленго М.* Соціальні мотиви в українській поезії останніх двох років / М. Доленго // Культура і побут. – 1926. – № 38. – С. 6.
5. *Музичка А.* Творчий шлях Г. Косинки / А. Музичка // Критика. – 1929. – № 3. – С. 47–58.
6. *Шерех Ю.* Не для дітей: літературно-критичні статті та есеї / Ю. Шерех. – Мюнхен: Пролог, 1964. – 416 с.
7. *Марковський М.* «Червоний шлях» – громадсько-політичний і літературно-науковий місячник / М. Марковський // Україна. – 1929. – № 7–8. – С. 40–51.
8. *Черняк Є.* Журнальна проблема на Україні / Є. Черняк // Критика. – 1929. – № 12. – С. 3–11.

9. Якубовський Ф. «Червоний шлях» та «Життя й революція» / Ф. Якубовський // Критика. – 1928. – № 1. – С. 50–73.
10. Дорошкевич О. «Червоний шлях» / О. Дорошкевич // Пролетарська правда. – 1925. – № 167. – С. 2.
11. Хуторян А. Від «Мистецтва» до «УЖ» / А. Хуторян // Літературна газета. – 1928. – № 104. – С. 2.
12. Полторацький О. Наші журнали / О. Полторацький // Пролетарська правда. – 1928. – № 104 – С. 2.
13. Виступ О. Шумського на червневому пленумі Політбюро ЦК КП(б)У // ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 1. – Спр. 208. – Арк. 025.
14. Історія української літератури ХХ ст. Кн. 1. / за ред. В. Дончика. – Київ: Либідь, 1993. – 782 с.
15. Еллан В. До проблеми пролетарського мистецтва / В. Еллан // Мистецтво. – 1919. – № 4–5. – С. 2–11.
16. Лист Ю. Озерського до О. Досвітнього // Інститут рукописів НАН України. – Ф 255. – № 3.
17. Дашкевич Я. Українізація: причини і наслідки / Я. Дашкевич // Слово і час. – 1990. – № 8. – С. 55–64.
18. Звернення П. Ладана до співробітників «Українських робітничих вістей» // ЦДАВО. – Ф. 487. – Оп. 1. – Спр. 12. – Арк 42.

References

1. Pivtoradni, V. I. (1968) *Ukrainska literatura pershykh rokiv revoliutsii* [Ukrainian literature of the first years of the revolution]. Kyiv [in Ukrainian].
2. *Dvadsyati roky: literaturni dyskusii, polemiky*. [The twenties: literary discussions, polemics]. (1991). Kyiv [in Ukrainian].
3. *Chervonyi shliakh (1923–1936). Pry posylanni v teksti vkazuiemo v duzhkakh rik, nomer, storinku* [The Red Road (1923–1936). When referencing in the text, specify in the brackets of year, number, page].
4. Dolenho, M. (1926) *Sotsialni motyvy v ukrainskii poezii ostannikh dvokh rokiv* [Social motives in Ukrainian poetry of the last two years]. *Kultura i pobut* [Culture and life]. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Muzychka, A. (1929) *Tvorchyi shliakh H. Kosynky* [Creative way G. Kosinka]. *Krytyka*. [Critics] Kharkiv [in Ukrainian].
6. Sherekh, Yu. (1964) *Ne dlia ditei: literaturno-krytychni statti ta esei* [Not for children: literary-critical articles and essays] Munich [in Germany].
7. Markovskiy, M. (1929) «Chervonyi shliakh» – hromadsko-politychnyi i literaturno-naukovy misiachnyk [“Red way” – public-political and literary-scientific moon] *Ukraina*. [Ukrainian]. Kharkiv [in Ukrainian].
8. Cherniak, Ye. (1929) *Zhurnalna problema na Ukraini* [Journal problem in Ukraine] *Krytyka*. [Critics]. Kharkiv [in Ukrainian].

9. Yakubovskiy, F. (1929) «Chervonyi shliakh» ta «Zhyttia y revoliutsiia» [«Red way» and «Life and revolution»] Krytyka. [Critics] . Kharkiv [in Ukrainian].

10. Doroshkevych, O. (1925) «Chervonyi shliakh» [«Red way»]. Doroshkevych // Proletarska pravda [“Proletarian Truth”]. Kharkiv [in Ukrainian].

11. Khutorian, A.(1928)Vid «Mystetstva» do «UZh» [From “Art” to “Uzh”] Literaturna hazeta. [“Literary newspaper”]. Kyiv [in Ukrainian].

12. Poltoratskyi, O. (1928) Nashi zhurnaly [Our magazines] Proletarska pravda. [“Proletarian Truth”]. Kharkiv [in Ukrainian].

13. Vystup O. Shumskoho na chervnevomu plenumi Politbyuro TSK KP(b)U [Speech by O. Shumsky at the June Plenum of the Politburo of the Central Committee of the Ukrainian Communist Party (b)]. Central State Archive of Public Associations of Ukraine. Fund 487, description 1, right 208, sheet 025.

14. Istoriiia ukrainiskoi literatury XX st. Kn. 1. (1993) [History of Ukrainian literature of the twentieth century. Kn. 1] Kyiv [in Ukrainian].

15. Ellan, V.(1919) Do problemy proletarskoho mystetstva [The problem of proletarian art] Mystetstvo [Art]. Kyiv [in Ukrainian].

16. Lyst Yu. Ozerskoho do O. Dosvitnoho [Letter by Y. Ozersky to O. Dosvitnyi]. Instytut rukopysiv NAN Ukrainy. [Institute of Manuscripts of the National Academy of Sciences of Ukraine]. – F 255. – No. 3.

17. Dashkevych, Ya. (1990) Ukrainizatsiia: prychny i naslidky [Ukrainianization: Causes and Consequences] «Slovo i chas» [«Word and time»]. Kyiv [in Ukrainian].

18. Zvernennia P. Ladana do spivrobotnykiv «Ukrainskykh robitnychykh vistei» [Appeal of P. Ladan to the employees of “Ukrainian Workers’ News”]. Central state archive of higher authorities. – F. 487. – Des. 1. – Right 12. – Sheet 42.

Стаття надійшла до редакції 15.11.2018.

Natalya Loshchynska,

Cand. Philol., Associate Professor, Junior Research Fellow,
National Vernadsky Library of Ukraine
Ukraine, Kyiv

«Red way»: magazine publications as a source of study of the literary revival of the 20’s in Ukraine

The 20th of the twentieth century is a complicated, controversial, insufficiently researched period in the life of Ukraine as a whole and in the history of our literature. Those were the first years of the rebuilding period,

the years of the new economic policy, one of whose acts was the permission of the private publishing houses in November 1921. This time was decisive in the development of the Ukrainian literary and art critique magazine. In 1920 there were about 136 new journals, in 1923 more than 250. The versatility of the world perception, the diversity of styles, genres, themes, pluralistic path of development determines the activity of the magazine «Chervony shlyakh» in the 20's. . On the basis of setting goals and tasks of its functioning, the study of materials one can identify the objective laws of development of literature and the literature at that time and to design their influence on the present.

Keywords: literary and artistic periodicals, rebirth, journal, literary slavic studies, historical process.

УДК 821.162.1'06.09:7.04Равіта-Гавронський
Яніна Яковенко,

аспірантка Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
Україна, Київ

ІСТОРИЧНА ТЕМАТИКА У ТВОРЧОСТІ ФРАНЦІШЕКА РАВІТИ-ГАВРОНСЬКОГО

Францішек Равіта-Гавронський – польський письменник, історик, публіцист, який відіграв важливу роль у становленні негативного образу козака у Польщі. Зацікавлення українською історією, її традиціями та культурою пов'язані з місцем народження письменника. Оскільки Україна була своєрідною Батьківщиною Гавронського, розглядав він її лише у межах Речі Посполитої, а тому історія взаємин України та Польщі була основною темою історичних художніх творів автора.

Ключові слова: Ф.Равіта-Гавронський, історична література, україно-польські взаємини

Літературна творчість письменників ХІХ століття знаходилась під впливом історичних подій минулого, їх причин та наслідків